

Renaissance in Noord-Europa

Bescheiden kunst, dankzij de kerk

Terwijl het vijftiende en zestiende-eeuwse Italië in de ban was van de renaissance waren er in het noorden van Europa heel andere ontwikkelingen gaande. De wedergeboorte van de klassieke oudheid op religieus en kunstzinnig gebied ging aan Noord-Europa voorbij. De geschiedenis van landen als de Nederlanden en Duitsland is een heel andere dan die van Italië. Hier kende men andere gebruiken, rituelen en stijlen.

Zo ligt de traditie van de schilderkunst niet bij het schilderen van grote fresco's, zoals in Italië, maar bij de miniatuurschilderkunst. De noorderlingen waren meester in het weergeven van details. De ontwikkeling van de olieverf door de Vlaamse gebroeders van Eyck zorgde ervoor dat de schilderkunst in het noorden om zijn stofgevoeligheid en gedetailleerd bekend stond. Droeg een geportretteerde een bontjas, dan kon je de vacht als het ware voelen!

Jan van Eyck schildert Italiaans stel

Door detail naast detail te plaatsen lieten de kunstenaars zien dat zij, net zoals de Italianen, goed op de hoogte waren van het weergeven van de realiteit. Ook was er een soort kruisbestuiving tussen de stijl van Italië en die van het noorden. De noorderlingen waren bijvoorbeeld goed op de hoogte van het in Italië ontwikkelde perspectief. Dit komt omdat er handelscontacten waren tussen de gebieden. Bijvoorbeeld: de rijke Italiaanse bankiersfamilie Medici had een filiaal in Vlaanderen! Zo liet de familie Arnolfini zich portretteren door Jan van Eyck. De uitvinding van de boekdrukkunst (1450) zorgde ervoor dat het werk van kunstenaars uit het noorden en zuiden in heel Europa bekend was.

Ruzie in de kerk

In de zestiende eeuw is er sprake van grote religieuze onrust. Er zijn een hoop mensen niet tevreden met de manier waarop de kerk omgaat met het geloof. Een van deze mensen is de Duitser Maarten Luther (1483-1546). Hij vindt het bijvoorbeeld belachelijk dat mensen hun zonden kunnen afkopen met behulp van geld. Dit heet 'aflaat'. Alleen God kan jou je zonden vergeven en niet een zak vol geld. In Italië gebruikt de paus dit geld om

de St. Pieter te laten herbouwen.

In de Bijbel vind je niets terug over de handel in aflat. Dat komt omdat dit één van de gebruiken en rituelen is die de kerk bedacht heeft. Volgens Luther moeten alle gelovigen weer terug naar de bron, namelijk de Bijbel en deze zelf lezen. Op zich heeft Luther niets tegen het gebruik van beeld; de kunsten. Maar zijn medestander en opvolger de Zwitser Johannes Calvijn (1509-1564) wel. Beeldenleiden alleen maar af en zorgen ervoor dat mensen het beeld zèlf gaan aanbidden in plaats van Christus of Maria, vindt Calvijn.

Beeldenstorm

De ideeën van Luther en Calvijn zijn erg invloedrijk. De reformatie ontstaat. Uiteindelijk zorgen ze ervoor dat er een scheiding in de kerk ontstaat: katholieken versus protestanten. Voor de kunstenaars heeft deze ontwikkeling grote gevolgen. Omdat volgens Calvijn het Woord van God het belangrijkste is en beeld slechts voor afleiding zorgt, raken veel kunstenaars werkloos!

Deze ideeën leiden in Nederland in 1566 tot de

Beeldenstorm, waarin heel veel kerkelijke

kunstwerken vernield worden. Nederland is namelijk

een protestants land. Veel kunstenaars kiezen noodgedwongen een ander beroep, zoals

huursoldaat; anderen emigreren naar bijvoorbeeld Engeland, zoals Hans Holbein. Landen

waar wel behoefte is aan goede kunstenaars. Dit wil niet zeggen dat er helemaal niet meer

geschilderd wordt in de Lage Landen. Feit is wel dat kunstenaars hun grote opdrachtgever

kwijt zijn; de kerk.

